

Chapter 1

Linearni diferencialni rovnice 1. radu

Postup reseni linearni diferencialni rovnice 1. radu $y' = a(x)y + b(x)$:

- (i) Prevedeni rovnice na linearni diferencialni rovnici. Urceni funkci a a b .
- (ii) Nalezeni funkci $A(x) = \int a(x)dx$ a $K(x) = \int b(x)e^{-A(x)}dx$.
- (iii) Zapsani obecneho tvaru reseni $y(x) = e^{A(x)}(K(x) + K)$, $K \in \mathbb{R}$, $x \in I$, kde I je nejaky maximalni podinterval mnoziny $D_a \cap D_b$ (D_a je definicni obor funkce a).
- (iv) V pripade, ze puvodni rovnice nebyla LDR, tak zjistit, zda se prevodem neztratily nejaka reseni, ci se nejaka reseni nedaji slepit.
- (v) Pripadne vyreseni dodatecne podminky. Napriklad pocatecni podminky.

1.0.1 $y' - \frac{2y}{x} = 2x^3$

- (i) $a(x) = \frac{2}{x}$, $b(x) = 2x^3$.
- (ii) $A(x) = \int \frac{2}{x}dx = 2 \log |x|$, $K(x) = \int 2xdx = x^2$.
- (iii) Obecny tvar maximalniho reseni je $y_K^\pm(x) = (x^4 + Kx^2)$, $K \in \mathbb{R}$, $x \in \mathbb{R}^\pm$.

1.0.2 $y' = \frac{y}{x} - 1$

- (i) $a(x) = \frac{1}{x}$, $b(x) = -1$.
- (ii) $A(x) = \int \frac{1}{x}dx = \log |x|$, $K(x) = \int -\frac{1}{|x|}dx = -\text{sign}(x) \log |x|$.
- (iii) Obecny tvar maximalniho reseni je $y_K^\pm(x) = -x \log |x| + Kx$, $K \in \mathbb{R}$, $x \in \mathbb{R}^\pm$.

1.0.3 $y'x = y + x^2$

- (i) $a(x) = \frac{1}{x}$, $b(x) = x$.
- (ii) $A(x) = \int \frac{1}{x}dx = \log |x|$, $K(x) = \int \text{sign}(x)dx = |x|$.
- (iii) $y_K^\pm(x) = x^2 + Kx$, $K \in \mathbb{R}$, $x \in \mathbb{R}^\pm$.
- (iv) V puvodni rovnici lze uvazovat $x = 0$ a pro tento bod lze reseni slepit. Obecny tvar maximalniho reseni tedy je $y_K(x) = x^2 + Kx$, $K \in \mathbb{R}$, $x \in \mathbb{R}$.

$$1.0.4 \quad y' + \frac{2y}{x} = \frac{e^{-x^2}}{x}$$

$$(i) \quad a(x) = -\frac{2}{x}, \quad b(x) = \frac{e^{-x^2}}{x}.$$

$$(ii) \quad A(x) = \int -\frac{2}{x} dx = -2 \log|x|, \quad K(x) = \int x e^{-x^2} dx = -\frac{1}{2} e^{-x^2}.$$

$$(iii) \quad \text{Obecný tvar maximalního řešení tedy je } y_K^\pm(x) = \frac{K - \frac{1}{2} e^{-x^2}}{x^2}, \quad K \in \mathbb{R}, \quad x \in \mathbb{R}^\pm.$$

$$1.0.5 \quad y' \cos(x) - y \sin(x) = \sin(2x)$$

Tento příklad lze řešit buď přímo převedením na LDR a nebo substitucí $z = y \cos(x)$. Budeme postupovat druhým způsobem. Dostaneme tedy rovnici $z' = \sin(2x)$. Tedy $z(x) = -\frac{1}{2} \cos(2x) + K$, $K \in \mathbb{R}$, $x \in \mathbb{R}$. Pak $y_{K,k}(x) = \frac{z(x)}{\cos(x)} = -\frac{\cos(2x)+K}{2 \cos(x)}$, $K \in \mathbb{R}$, $x \in (-\frac{\pi}{2} + k\pi, \frac{\pi}{2} + k\pi)$, $k \in \mathbb{Z}$. Pro $K = 1$ lze slepit a dostaneme maximální řešení $y_1(x) = -\cos(x)$. Maximální řešení pro $K \neq 1$ jsou již popsána výše.

$$1.0.6 \quad xy' + y = \log(x) + 1$$

Tento příklad lze řešit buď přímo převedením na LDR a nebo substitucí $z = yx$. Budeme postupovat druhým způsobem. Dostaneme tedy rovnici $z' = \log(x) + 1$. Tedy $z(x) = x \log(x) + K$, $K \in \mathbb{R}$, $x \in \mathbb{R}^+$. Pak maximální řešení jsou $y_K(x) = \frac{z(x)}{x} = \log(x) + \frac{K}{x}$, $K \in \mathbb{R}$, $x \in \mathbb{R}^+$.

$$1.0.7 \quad y'(a^2 + x^2) + xy = 1, \quad a \in \mathbb{R}$$

$$(i) \quad a(x) = -\frac{x}{a^2+x^2}, \quad b(x) = \frac{1}{a^2+x^2}.$$

$$(ii) \quad A(x) = \int -\frac{x}{a^2+x^2} dx = -\frac{1}{2} \log(a^2 + x^2),$$

$$K(x) = \int \frac{1}{\sqrt{a^2 + x^2}} dx = \begin{cases} \text{sign}(x) \log|x| : & a = 0 \\ \log(\sqrt{a^2 + x^2} + x) : & a \neq 0, \quad ; \sqrt{a^2 + x^2} = t - x. \end{cases}$$

$$(iii) \quad \text{Maximální řešení jsou } y_K^{0,\pm}(x) = \frac{\log(|x|)+K}{x}, \quad K \in \mathbb{R}, \quad x \in \mathbb{R}^\pm \text{ a } y_K^a(x) = \frac{\log(\sqrt{a^2+x^2}+x)+K}{x}, \quad K \in \mathbb{R}, \quad x \in \mathbb{R}.$$

$$1.0.8 \quad (2x + 1)y' + y = x$$

$$(i) \quad a(x) = -\frac{1}{2x+1}, \quad b(x) = \frac{x}{2x+1}. \quad \text{Označme } I_1 = (-\infty, -\frac{1}{2}) \text{ a } I_2 = (-\frac{1}{2}, +\infty).$$

$$(ii) \quad A(x) = \int -\frac{1}{2x+1} dx = -\frac{1}{2} \log|2x+1|,$$

$$K(x) = \int \frac{\text{sign}(2x+1)x}{\sqrt{|2x+1|}} dx = \frac{1}{3} \sqrt{|2x+1|}(x-1), \quad \text{substituce } t = \sqrt{|2x+1|}.$$

$$(iii) \quad y_K^i(x) = \frac{1}{3}(x-1) + \frac{K}{\sqrt{|2x+1|}}, \quad K \in \mathbb{R}, \quad x \in I_i.$$

(iv) V původní rovnici lze uvážit $x = -\frac{1}{2}$ a pro tento bod lze řešení slepit pro $K = 0$. Obecný tvar maximálního řešení pro $K \neq 0$ je popsán výše. Maximální řešení pro $K = 0$ je $y_0(x) = \frac{1}{3}(x-1)$, $x \in \mathbb{R}$.

1.0.9 $y' - y \tan(x) = \cotg(x)$

(i) $a(x) = \tan(x)$, $b(x) = \cotg(x)$.

(ii) $A(x) = \int \tan(x) dx = -\log |\cos(x)|$,

$$K(x) = \text{sign}(\cos(x)) \int \frac{1}{\sin(x)} - \sin(x) dx = \text{sign}(\cos(x)) \left(\log \left| \tan \left(\frac{x}{2} \right) \right| + \cos(x) \right).$$

(iii) Maximalni reseni jsou $y_{K,k}(x) = 1 + \frac{\log |\tan(\frac{x}{2})| + K}{\cos(x)}$, $K \in \mathbb{R}$, $x \in (k\frac{\pi}{2}, (k+1)\frac{\pi}{2})$.

1.0.10 $y' + y \cos(x) = \sin(2x)$

(i) $a(x) = -\cos(x)$, $b(x) = \sin(2x)$.

(ii) $A(x) = \int -\cos(x) dx = -\sin(x)$,

$$K(x) = \int e^{\sin(x)} \sin(2x) dx = 2(\sin(x) - 1)e^{\sin(x)}, \text{ substituce } t = \sin(x).$$

(iii) Maximalni reseni jsou $y_K(x) = 2(\sin(x) - 1) + Ke^{-\sin(x)}$, $K \in \mathbb{R}$, $x \in \mathbb{R}$.

1.0.11 $y' + \frac{x+1}{x}y = 3xe^{-x}$

(i) $a(x) = -\frac{x+1}{x}$, $b(x) = 3xe^{-x}$.

(ii) $A(x) = \int -\frac{x+1}{x} dx = -x - \log|x|$, $K(x) = \int 3|x|xdx = |x^3|$.

(iii) Maximalni reseni jsou $y_K^\pm(x) = (x^2 + \frac{K}{x})e^{-x}$, $K \in \mathbb{R}$, $x \in \mathbb{R}^\pm$.